

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
JEANA RICHARDA DE LA TOUR
přednesené dne 13. ledna 2022¹

Věc C-569/20

IR

**Trestní řízení
za přítomnosti**

Specializirana prokuratura

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud, Bulharsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Směrnice (EU) 2016/343 – Právo být přítomen při trestním řízení – Články 8 a 9 – Požadavky v případě odsouzení v nepřítomnosti – Právo na nové řízení před soudem – Uprchnutí obviněné osoby – Vnitrostátní právní úprava, která vylučuje obnovu trestního řízení, pokud osoba odsouzená v nepřítomnosti uprchla poté, co se dozvěděla o obžalobě vznesené proti ní ve vyšetřovací fázi trestního řízení“

I. Úvod

1. Může jednotlivec, který byl odsouzen v trestním řízení, k němuž se osobně nedostavil z důvodu svého uprchnutí, požívat práva na nové řízení před soudem v souladu s čl. 8 odst. 4 druhou větou a článkem 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem²?
2. To je v podstatě předmětem předběžných otázek, které pokládá Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud, Bulharsko).
3. Projednávaná žádost byla podána v rámci trestního řízení, v němž bylo rozhodnuto, že IR bude souzen v jeho nepřítomnosti. Ačkoli byl tento jednotlivec vyrozuměn o obžalobě vznesené proti němu v předběžné vyšetřovací fázi, uprchl, takže nebyl vyrozuměn o konečné obžalobě, ani o datu a místě řízení před soudem, ani o důsledcích nedostavení se.

¹ – Původní jazyk: francouzština.

² – Úř. věst. 2016, L 65, s. 1.

4. Předkládající soud se tedy zabývá otázkou dosahu požadavků vyžadovaných unijním normotvůrcem v rámci směrnice 2016/343 za účelem zaručení práva tohoto jednotlivce na obhajobu. Zejména zkoumá, zda bude možné vykonat rozhodnutí vydané v trestním řízení v nepřítomnosti na základě čl. 8 odst. 2 a 3 této směrnice, nebo naopak, zda bude nutné stanovit nové řízení před soudem v souladu s čl. 8 odst. 4 druhou větou a článkem 9 uvedené směrnice.

5. V tomto stanovisku vysvětlím, že i když je vyrozumění obviněné osoby o konání řízení před soudem základním požadavkem stanoveným směrnicí 2016/343 pro účely dodržení práva na obhajobu, unijní normotvůrce nicméně umožňuje členským státům přezkoumat, v jaké míře byl tento požadavek splněn *in concreto*. Vyzývá členské státy k tomu, aby věnovaly zvláštní pozornost jednání jak příslušných vnitrostátních orgánů při sdělování těchto informací, tak i této osoby při jejich přijímání.

6. V této souvislosti uvedu důvody, proč se čl. 8 odst. 2 a 3 směrnice 2016/343, který členským státům umožňuje vykonat rozhodnutí vydané v trestním řízení, k němuž se obviněná osoba nedostavila, vztahuje na situaci, v níž vnitrostátní soud s ohledem na všechny konkrétní okolnosti charakterizující dotčenou situaci konstatuje, že navzdory řádné péči a úsilí příslušných vnitrostátních orgánů vyrozumět obviněnou osobu o konání řízení před soudem a o důsledcích nedostavení se k soudu nesplnila obviněná osoba svévolně a úmyslně své povinnosti proto, aby byla takto vyrozuměna, s cílem vyhnout se spravedlnosti. Uvedu, že v případě, že vnitrostátní soud provede taková zjištění, čl. 8 odst. 4 druhá věta a článek 9 směrnice 2016/343 nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle níž se nevyhoví návrhu na obnovu řízení před soudem, pokud obviněná osoba uprchla poté, co byla vyrozuměna o obžalobě, která byla proti ní vznesena během předběžné vyšetřovací fáze, ale předtím, než byla vyrozuměna o konečné obžalobě.

II. Právní rámec

A. Směrnice 2016/343

7. Směrnice 2016/343 stanoví v souladu s jejím článkem 1 společná minimální pravidla týkající se jednak některých aspektů presumpce nevinoty a jednak práva být přítomen při trestním řízení.

8. Body 37 a 38 odůvodnění této směrnice uvádí:

„(37) Mělo by být [...] možné, aby se řízení před soudem, jež může vést k rozhodnutí o vině nebo nevině podezřelé nebo obviněné osoby, konalo v její nepřítomnosti, pokud o něm byla vyrozuměna a zmocnila obhájce, jehož si sama zvolila, nebo jenž jí byl ustanoven státem, aby ji v řízení před soudem zastupoval, a který uvedenou podezřelou nebo obviněnou osobu zastupoval.

(38) Při posuzování otázky, zda způsob vyrozumění zajišťuje dostatečnou informovanost dotčené osoby o řízení před soudem, by se ve vhodných případech mělo rovněž přihlídnout k tomu, jaké úsilí vyvinuly orgány veřejné moci k tomu, aby dotčenou osobu vyrozuměly, a k tomu, jaké úsilí vyvinula dotčená osoba sama, aby obdržela informace jí určené.“

9. Článek 8 této směrnice, nadepsaný „Právo být přítomen při řízení před soudem“, v odstavcích 1 až 4 stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby podezřelá nebo obviněná osoba měla právo být ve vlastní věci přítomna při řízení před soudem.

2. Členské státy mohou stanovit, že řízení před soudem, jež může vést k rozhodnutí o vině či nevině podezřelé nebo obviněné osoby, se může konat v její nepřítomnosti, pokud:

a) podezřelá nebo obviněná osoba byla o řízení před soudem řádně vyrozuměna a na následky nedostavení se k soudu upozorněna; nebo

b) podezřelá nebo obviněná osoba, jež byla o řízení před soudem vyrozuměna, je zastupována zmocněným obhájcem, jehož si tato podezřelá či obviněná osoba zvolila, nebo jenž jí byl ustanoven státem.

3. Rozhodnutí, které bylo přijato podle odstavce 2, může být vůči dotčené podezřelé či obviněné osobě vykonáno.

4. Pokud právní řád členských států umožňuje provést řízení před soudem v nepřítomnosti podezřelé nebo obviněné osoby, avšak nelze splnit podmínky stanovené v odstavci 2 tohoto článku, neboť přes vynaložení přiměřeného úsilí nemohlo být zjištěno místo pobytu podezřelé či obviněné osoby, mohou členské státy stanovit, že takové rozhodnutí lze přesto vynést a vykonat. V takovém případě členské státy zajistí, aby v okamžiku vyrozumění podezřelé nebo obviněné osoby o takovém rozhodnutí, zejména při jejím zadržení, byla tato osoba rovněž v souladu s článkem 9 poučena o možnosti napadnout takové rozhodnutí a o právu na nové řízení před soudem či na uplatnění jiného prostředku právní nápravy.“

10. Článek 9 uvedené směrnice, nadepsaný „Právo na nové řízení před soudem“, stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v případech, kdy podezřelá nebo obviněná osoba nebyla přítomna při řízení, které bylo proti ní vedeno před soudem, a kdy nebyly splněny podmínky stanovené v čl. 8 odst. 2, měla tato osoba právo na nové řízení před soudem nebo jiný prostředek právní nápravy, který umožní nově posoudit skutkový stav věci, včetně vyhodnocení nových důkazů, a který může vést ke zrušení původního rozhodnutí. Členské státy v této souvislosti zajistí, aby tato podezřelá nebo obviněná osoba měla právo být přítomna při řízení před soudem, aktivně se jej účastnit v souladu s vnitrostátními procesními předpisy a vykonávat své právo na obhajobu.“

B. Bulharské právo

11. Článek 55 odst. 1 Nakazatelno-procesualen kodeks (trestní řád, dále jen „NPK“) uvádí:

„Obviněný má následující práva: [...] účastnit se trestního řízení [...]“

12. Článek 94 odst. 1 a 3 NPK stanoví:

„(1) Účast obhájce v trestním řízení je povinná:

[...]

8. je-li věc projednávána v nepřítomnosti obviněného;

[...]

(3) Je-li účast obhájce povinná, ustanoví příslušný orgán obhájcem advokáta.“

13. Článek 247b odst. 1 NPK zní následovně:

„Na příkaz soudce zpravodaje se obviněnému doručí opis obžaloby. Doručením obžaloby je obviněný vyrozuměn o stanoveném datu konání předběžného soudního jednání a o otázkách uvedených v čl. 248 odst. 1, o svém právu dostavit se k soudnímu jednání s obhájcem podle své volby, o možnosti dát si ustanovit obhájce v případech uvedených v čl. 94 odst. 1 a o tom, že věc může být projednána a rozhodnuta v jeho nepřítomnosti, v souladu s článkem 269.“

14. Článek 269 NPK stanoví:

„(1) Přítomnost obviněného v trestním řízení je povinná, je-li obžalován ze závažného trestného činu.

[...]

(3) Nebrání-li to zjištění objektivní pravdy, může být věc projednána v nepřítomnosti obviněného, pokud:

1. se nenachází na adrese, kterou uvedl, nebo ji změnil, aniž o tom vyrozuměl příslušný orgán;

2. místo jeho bydliště v Bulharsku není známo a nebylo zjištěno po důkladném zjišťování;

[...]

4. se [obviněný] nachází mimo bulharské území a

a) místo jeho bydliště není známo;

[...]“

15. Článek 423 odst. 1 až 3 NPK stanoví:

„(1) Ve lhůtě šesti měsíců od okamžiku, kdy se osoba, která byla odsouzena v nepřítomnosti, dozvěděla o pravomocném odsouzení pro trestný čin nebo o jeho předání Bulharské republice jinou zemí, může podat návrh na obnovu trestního řízení s poukazem na svou nepřítomnost během trestního řízení. Návrhu se vyhová, ledaže odsouzená osoba po sdělení bodů obžaloby v rámci přípravného řízení uprchla, a postup podle čl. 247b odst. 1 tedy nelze provést, nebo se po provedení tohoto postupu odsouzená osoba bez závažného důvodu nedostavila k soudnímu jednání.

(2) Návrh nemá odkladný účinek na výkon odsuzujícího rozsudku, nerozhodne-li soud jinak.

(3) Řízení o obnově trestního řízení se ukončí, pokud se osoba, která byla odsouzena v nepřítomnosti, bez závažného důvodu nedostaví k soudnímu jednání.“

16. Článek 425 NPK v odstavci 1 bodě 1 uvádí:

„Pokud soud rozhodne, že je návrh na obnovu řízení opodstatněný, může:

1. zrušit odsuzující rozsudek [...] a vrátit věc k novému projednání a uvést, v jaké fázi musí začít nové projednání věci.“

III. Spor v původním řízení a předběžné otázky

17. Specializirana prokuratura (zvláštní státní zastupitelství, Bulharsko) zahájilo trestní stíhání IR pro jeho údajnou účast na organizované zločinecké skupině s cílem páchat daňové trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody.

18. Obžaloba byla osobně doručena IR. V návaznosti na obdržení obžaloby IR uvedl adresu, na které jej lze kontaktovat. Na této adrese však nebyl zastížen v době zahájení soudní fáze trestního řízení, ani při pokusech Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud) předvolat jej na jednání. Obhájce, kterého zmocnil, se mimoto vzdal jeho obhajoby. Předkládající soud ustanovil obhájce *ex officio*, který však IR nekontaktoval.

19. Vzhledem k tomu, že obžaloba byla stížena vadou, byla prohlášena za neplatnou a soudní řízení, které bylo vůči dotčenému zahájeno, bylo v důsledku toho ukončeno³.

20. Následně byla podána nová obžaloba a řízení bylo obnoveno. Nicméně, rovněž při této příležitosti bylo po IR pátráno, a to i prostřednictvím jeho rodinných příslušníků, bývalých zaměstnavatelů a mobilních operátorů, ale nepodařilo se jej vypátrat. Je tak patrné, že v rámci nového soudního řízení nemohly příslušné vnitrostátní orgány z důvodu uprchnutí IR doručit novou obžalobu, která byla vůči němu vznesena, a to navzdory krokům, které za tímto účelem podnikly.

21. Předkládající soud má za to, že věc musí být rozhodnuta v nepřítomnosti IR, což bylo diskutováno při prvním jednání ve věci. Uvádí však, že v případě, že by byl IR odsouzen v nepřítomnosti, bude tento soud muset ve svém rozhodnutí uvést procesní záruky, které má IR k dispozici po skončení soudního řízení, a zejména prostředky právní nápravy, které má k dispozici, proto, aby bylo zajištěno dodržení směrnice 2016/343.

22. Pokud jde přitom jak o zákonnost soudního řízení v nepřítomnosti, tak i o prostředky právní nápravy, existuje nejasnost ohledně procesních záruk, kterých musí dotčená osoba požívat v takové situaci, jako je situace, o kterou se jedná v původním řízení, kdy tato osoba po oznámení první obžaloby a před zahájením soudní fáze trestního řízení uprchla. Předkládající soud mimoto uvádí, že nelze vyloučit, že IR bude vypátrán a zadržen na území jiného členského státu a předán bulharským orgánům na základě evropského zatýkacího rozkazu. Otázky dosahu směrnice 2016/343 tedy musí být posuzovány s přihlédnutím k článku 4a rámcového rozhodnutí Rady

³ – V souladu s judikaturou Varchoven kasacionen sad (Nejvyšší kasační soud, Bulharsko) musí být vadný akt nahrazen novým aktem, přičemž soud nemůže sám napravit porušení podstatných procesních náležitostí, kterých se dopustil státní zástupce, ale musí mu za tímto účelem věc vrátit.

2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a o postupech předávání mezi členskými státy⁴, ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009⁵.

23. Za těchto podmínek se Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 8 odst. 2 písm. b) směrnice [2016/343] ve spojení s jejími body 36 až 39 odůvodnění a čl. 4a odst. 1 písm. b) rámcového rozhodnutí [2002/584] ve spojení s jeho body 7 až 10 odůvodnění vykládány v tom smyslu, že zahrnují případ, kdy byla obviněná osoba vyrozuměna o obžalobě vznesené proti ní v jejím původním znění, poté nemůže být z důvodu svého uprchnutí objektivně vyrozuměná o konání jednání před soudem a je zastupována obhájcem ustanoveným soudem, s nímž není v žádném kontaktu?

2) V případě záporné odpovědi:

Je s článkem 9 směrnice [2016/343] ve spojení s jejím čl. 8 odst. 4 druhou větou a s čl. 4a odst. 3 rámcového rozhodnutí [2002/584] ve spojení s jeho čl. 4a odst. 1 písm. d) slučitelné vnitrostátní ustanovení (čl. 423 odst. 1 a 5 [NPK]), podle něhož není stanovena žádná právní ochrana proti vyšetřovacím úkonům provedeným v nepřítomnosti a proti odsouzení v nepřítomnosti, jestliže obviněná osoba po vyrozumění o původní obžalobě uprchla, a nemůže být tedy vyrozuměna o datu a místě jednání před soudem, ani o důsledcích svého nedostavení se?

3) V případě záporné odpovědi:

Má článek 9 směrnice [2016/343] ve spojení s článkem 47 Listiny [základních práv Evropské unie] přímý účinek?“

24. Pouze Evropská komise předložila písemné vyjádření a odpověděla na otázky k písemnému zodpovězení položené Soudním dvorem.

IV. Analýza

A. K přípustnosti

25. Přezkum žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyžaduje úvodní poznámku k přípustnosti první a druhé předběžné otázky.

26. Každá z těchto dvou otázek se skládá ze dvou částí. První část se týká výkladu relevantních ustanovení směrnice 2016/343, zatímco druhá část se týká výkladu ustanovení rámcového rozhodnutí 2002/584. Stejně jako Komise mám přitom za to, že výklad ustanovení tohoto rámcového rozhodnutí, a zejména jeho článku 4a, není pro řešení sporu v původním řízení relevantní. S přihlédnutím ke skutkovému rámci vymezenému v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce totiž konstatuji, že spor probíhající před předkládajícím soudem, v jehož rámci má rozhodnout, se netýká primárně, ani incidenčně otázky platnosti nebo výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Výklad ustanovení článku 4a uvedeného rámcového rozhodnutí,

⁴ – Úř. věst. 2002, L 190, s. 1.

⁵ – Úř. věst. 2009, L 81, s. 24, dále jen „rámcové rozhodnutí 2002/584“.

který požaduje Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud), je ve skutečnosti hypotetickým problémem, jelikož tento soud uvádí, že nelze vyloučit, že IR může být vypátrán a zadržen na území jiného členského státu a předán bulharským orgánům na základě evropského zatýkacího rozkazu.

27. Za těchto okolností navrhuji v souladu s judikaturou Soudního dvora, aby první a druhá předběžná otázka byly prohlášeny za nepřipustné v rozsahu, v němž se týkají výkladu rámcového rozhodnutí 2002/584⁶.

B. K věci samé

28. Podstatou projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je, aby Soudní dvůr určil, v jakém rozsahu může osoba odsouzená v soudním řízení, ke kterému se nedostavila, využít podle článku 9 směrnice 2016/343 nového soudního řízení, pokud tato osoba poté, co byla vyrozuměna o obžalobě, která byla následně zrušena, uprchla, takže jednak nebyla vyrozuměna o konečné obžalobě, ani o konání soudního řízení nebo důsledcích nedostavení se, a jednak je zastoupena obhájcem ustanoveným státem, s nímž není v žádném kontaktu.

29. Předkládající soud pokládá Soudnímu dvoru své otázky vzhledem k ustanovením v čl. 423 odst. 1 NPK. Tento článek totiž stanoví zásadu, podle které se návrhu na obnovu trestního řízení vyhová, pokud jej podá osoba odsouzená v nepřítomnosti ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy se o odsouzení dozvěděla⁷. Uvedený článek však stanoví výjimky z této zásady⁸. Návrh na obnovu trestního řízení tak může být zamítnut, pokud odsouzená osoba uprchla po sdělení bodů obžaloby během vyšetřování, avšak před doručením konečné obžaloby. Z toho podle předkládajícího soudu vyplývá, že nové soudní řízení nebude umožněno v situaci, kdy tedy obviněná osoba nebyla vyrozuměna ani o konání předběžného jednání, ani o možnosti nechat se zastupovat obhájcem, ani o důsledcích nedostavení se.

30. Vzhledem k tomu, že žádné ustanovení směrnice 2016/343 neposkytuje jasnou informaci o právním režimu použitelném na uprchlou osobu a o právech přiznaných této osobě v soudním řízení, ke kterému se nedostavila, předkládající soud proto žádá Soudní dvůr, aby určil, zda je taková právní úprava v souladu s touto směrnicí.

31. Za tímto účelem žádá Soudní dvůr, aby upřesnil, zda je třeba mít za to, že se na osobu, která se nachází v situaci IR, vztahuje právní režim stanovený v čl. 8 odst. 2 a 3 směrnice 2016/343, podle kterého je možné vykonat rozhodnutí vydané v soudním řízení, ke kterému se tato osoba nedostavila (první otázka), nebo spíše právní režim uvedený v čl. 8 odst. 4 a v článku 9 této směrnice, podle něhož by tato osoba měla mít možnost využít nového soudního řízení (druhá otázka).

32. Vzhledem k tomu, že jsou tyto dva soubory pravidel spojeny, navrhuji Soudnímu dvoru, aby přezkoumal první a druhou předběžnou otázku společně.

⁶ – Viz zejména rozsudky ze dne 29. ledna 2013, Radu (C-396/11, EU:C:2013:39, bod 22 a citovaná judikatura), a ze dne 28. října 2021, Komisia za protivodejstvje na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo (C-319/19, EU:C:2021:883, bod 24 a citovaná judikatura).

⁷ – Na základě čl. 425 odst. 1 bodu 1 NPK může vést obnova trestního řízení ke zrušení odsuzujícího rozhodnutí a k vrácení věci, aby mohla být znovu posouzena ve věci samé, a to od fáze, od které musí být podle předkládajícího soudu zahájeno nové posouzení věci.

⁸ – Návrh může být zamítnut ve dvou druzích situací. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce spadá pod první případ. Druhým případem je případ, kdy odsouzenému byla doručena konečná obžaloba a kdy se bez pádného důvodu nedostavil k jednání.

33. Na úvod své analýzy se budu zabývat zněním článků 8 a 9 směrnice 2016/343, poté se zaměřím jednak na cíle, které unijní normotvůrce zamýšlí sledovat v rámci této směrnice, a jednak na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva ohledně dodržování čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁹.

1. Analýza znění čl. 8 odst. 2 a 4, jakož i článku 9 směrnice 2016/343

34. Poté, co unijní normotvůrce potvrdil zásadu, podle které mají obviněné osoby právo být přítomny při řízení před soudem, zmocnil členské státy, aby stanovily postupy umožňující souzení osob v jejich nepřítomnosti. Na základě čl. 8 odst. 2 a 3 směrnice 2016/343 tak mohou členské státy stanovit, že se soudní řízení koná v nepřítomnosti obviněné osoby a že rozhodnutí přijaté v tomto řízení bude vykonáno. Tato ustanovení vycházejí z předpokladu, že tato osoba byla vyrozuměna o datu a místě svého řízení před soudem, takže se má za to, že se svévolně a jednoznačně vzdala svého práva být přítomna při tomto soudním řízení.

35. Jak dále prokážu, z článků 8 a 9 této směrnice totiž vyplývá, že osoby odsouzené v soudním řízení, ke kterému se nedostavily, se dělí na dvě kategorie. Zaprvé kategorie osob, u kterých je jisté, že měly nebo mohly znát datum a místo soudního řízení vedeného proti nim, a zadruhé kategorie ostatních osob. Osoby, které jsou součástí druhé kategorie, mají právo na nové řízení před soudem, zatímco osoby první kategorie takové opatření využít nemohou. Pro účely odmítnutí uspořádání nového soudního řízení stanoví unijní normotvůrce dvě podmínky¹⁰.

36. První podmínka stanovená v čl. 8 odst. 2 písm. a) směrnice 2016/343 se týká vyrozumění obviněné osoby. Obviněná osoba musí být včas vyrozuměna o konání soudního řízení vedeného proti ní a o důsledcích nedostavení se. Jinými slovy, tato osoba si musí být vědoma toho, že vůči ní může být vydáno rozhodnutí o vině nebo nevině, pokud se nedostaví k soudu.

37. Druhá podmínka stanovená v čl. 8 odst. 2 písm. b) této směrnice se vztahuje k zastupování obviněné osoby obhájcem. Týká se případu, kdy si tato osoba poté, co byla vyrozuměna o konání soudního řízení, svobodně zvolila zastupování právním zástupcem namísto toho, aby se osobně dostavila k řízení před soudem¹¹. To může v zásadě prokázat, že se tato osoba vzdala svého práva být přítomna při soudním řízení a že jí zároveň bylo zaručeno její právo na obhajobu. Evropský soud pro lidská práva má za to, že právo každé obviněné osoby na účinnou obhajobu obhájcem, v případě potřeby ustanoveným soudem, je jedním ze základních prvků spravedlivého procesu. Obžalovaný nepozbývá takového práva z pouhého důvodu své nepřítomnosti na jednání. Pro spravedlivost trestního systému má proto zásadní význam, aby nepřítomnost obžalovaného na jednání nebyla sankcionována tím, že mu bude upřeno právo na právní pomoc a aby byl obžalovaný náležitě obhajován jak v řízení v prvním stupni, tak v odvolacím řízení¹².

38. Zaprvé konstatuji, že proto, aby byla splněna každá z těchto podmínek, je nezbytné, aby byla obviněná osoba vyrozuměna o konání svého soudního řízení. Dodržení této povinnosti je tedy zásadní pro účely výkonu odsuzujícího rozhodnutí přijatého v soudním řízení, ke kterému se tato osoba nedostavila.

⁹ – Podepsané dne 4. listopadu 1950 v Římě, dále jen „EÚLP“.

¹⁰ – Viz rovněž bod 35 odůvodnění uvedené směrnice.

¹¹ – Viz rovněž bod 37 odůvodnění směrnice 2016/343.

¹² – V tomto ohledu viz rozsudky ESLP ze dne 13. února 2001, Krombach v. Francie (CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, bod 89), a ze dne 1. března 2006, Sejdic v. Itálie (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 91).

39. Zadruhé konstatuji, že nesplnění této informační povinnosti má za následek, že se použijí pravidla stanovená v čl. 8 odst. 4 a článku 9 směrnice 2016/343, jelikož příslušné vnitrostátní orgány jsou pak povinny zajistit, aby obviněná osoba mohla využít nového soudního řízení. Jak o tom svědčí znění těchto článků¹³, ustanovení uvedená v čl. 8 odst. 2 a 3, jakož i ustanovení stanovená v čl. 8 odst. 4 a v článku 9 této směrnice jsou strukturována tak, že tvoří soudržný celek, jelikož vyrozumění obviněné osoby představuje „bod zvratu“ v obou těchto režimech.

40. Dosah práva na nové řízení před soudem je tedy vymezen v článku 9 uvedené směrnice.

41. Pokud jde o formu nového řízení před soudem, unijní normotvůrce ponechává na členských státech, aby určily systém procesních prostředků a řízení umožňující zajistit dodržování práva na obhajobu osob odsouzených v nepřítomnosti. To je zcela koherentní s ohledem na minimální povahu pravidel stanovených směrnicí 2016/343¹⁴, která nepředstavuje úplný a taxativní nástroj, jehož cílem by bylo stanovit všechny podmínky pro přijetí soudního rozhodnutí¹⁵. Volba těchto podmínek spadá do procesní autonomie členských států a je prováděna v závislosti na zvláštnostech jejich právního systému.

42. Pokud jde o dosah tohoto nového řízení před soudem, unijní normotvůrce naproti tomu členským státům ukládá přesné a jednoznačné povinnosti. Ukládá jim totiž, aby zavedly postup, který umožní nově posoudit skutkový stav věci, včetně vyhodnocení nových důkazů, a který mimoto může vést ke zrušení původního rozhodnutí. Dále ukládá členským státům povinnost zajistit, aby obviněná osoba měla v rámci tohoto nového prostředku právní nápravy právo být přítomna při řízení před soudem, aktivně se jej účastnit v souladu s vnitrostátními procesními předpisy a vykonávat své právo na obhajobu.

43. Unijní normotvůrce zde začleňuje základní požadavky nového řízení před soudem stanovené Evropským soudem pro lidská práva, které uvádím v bodech 66 a 67 tohoto stanoviska¹⁶.

44. V návaznosti na toto posouzení znění směrnice 2016/343 konstatuji, že situace, v níž nebyla obviněná osoba vyrozuměna o konání soudního řízení, ani o důsledcích nedostavení se k soudu, tedy *a priori* nespadá do působnosti ustanovení stanovených v čl. 8 odst. 2 této směrnice, ale do působnosti ustanovení čl. 8 odst. 4 této směrnice.

45. I nadále však existuje „šedá zóna“ týkající se situace osob, které nebyly vyrozuměny o konání soudního řízení z důvodu, který jim lze přičíst. Otázka, na kterou je třeba nyní odpovědět, se týká zejména toho, zda je tento výklad použitelný v situaci, v níž obviněná osoba nemohla být vyrozuměna o konání soudního řízení vedeného proti ní ani o důsledcích nedostavení se z důvodu svého uprchnutí.

¹³ – Ustanovení týkající se práva na nové řízení před soudem se použijí pouze tehdy, pokud „nelze splnit podmínky stanovené v [čl. 8 odst. 2], neboť přes vynaložení přiměřeného úsilí nemohlo být zjištěno místo pobytu podezřelé či obviněné osoby“ (čl. 8 odst. 4) nebo pokud „[nejsou] splněny podmínky stanovené v čl. 8 odst. 2“ (článek 9).

¹⁴ – Viz článek 1, jakož i body 2 až 4 a 9 odůvodnění této směrnice.

¹⁵ – Viz rozsudek ze dne 19. září 2018, Milev (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, body 45 až 47).

¹⁶ – Evropský soud pro lidská práva má rovněž za to, že EÚLP ponechává smluvním státům velkou volnost při volbě prostředků, které umožní jejich soudním systémům splnit požadavky článku 6 této úmluvy, avšak za podmínky, že se prostředky nabízené vnitrostátním právem ukážou jako účinné, pokud se obviněná osoba nevzdala práva na dostavení se k soudu a obhajobu, ani neměla v úmyslu vyhnout se spravedlnosti. Pro ilustraci viz ESLP, 14. června 2001, Medenica v. Švýcarsko (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, bod 55).

46. Jinými slovy, zamýšlel unijní normotvůrce stanovit dodržování informační povinnosti jako absolutní požadavek, nezávislý na jednání obviněné osoby, a zejména na důvodech, proč nemohla být navzdory úsilí příslušných vnitrostátních orgánů dosažena? Vyžaduje unijní normotvůrce, aby členské státy stanovily nové řízení před soudem vždy, když obviněná osoba uprchla?

47. Z důvodů, které nyní uvedu, o tom nejsem přesvědčen.

48. Zaprvé, z bodu 36 odůvodnění směrnice 2016/343 vyplývá, že povinnost příslušných vnitrostátních orgánů vyzkoušet obviněnou osobu o konání soudního řízení znamená, že je předvolána osobně nebo že je oficiálně a včas jiným způsobem vyzkoušena o datu a místě soudního řízení tak, aby se mohla o řízení před soudem dozvědět. Unijní normotvůrce zde rovněž začleňuje judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle níž lze mít za to, že se obžalovaná osoba svým jednáním implicitně vzdala práva být přítomna při soudním řízení pouze tehdy, pokud bylo prokázáno, že mohla rozumně předvídat důsledky svého jednání v tomto ohledu¹⁷. Vnitrostátní soudy proto musí při řádném¹⁸ předvolání obviněné osoby vyvinout požadované úsilí, což znamená, že je obviněná osoba vyzkoušena o konání jednání nejen tak, že se dozvěděla o datu, čase a místě jednání, ale také tak, že má dostatek času na přípravu své obhajoby a na to, aby se dostavila do soudní síně¹⁹.

49. Z bodu 38 odůvodnění směrnice 2016/343 však vyplývá, že způsob vyzkoušení, a zejména jeho dostatečnost, může být předmětem přezkumu. Unijní normotvůrce totiž uvádí, že „[p]ři posuzování otázky, zda způsob vyzkoušení zajišťuje dostatečnou informovanost dotčené osoby o řízení před soudem, by se ve vhodných případech mělo rovněž přihlídnout k tomu, jaké úsilí vyvinuly orgány veřejné moci k tomu, aby dotčenou osobu vyzkoušely, a k tomu, jaké úsilí vyvinula dotčená osoba sama, aby obdržela informace jí určené“.

50. Z toho vyvozují, že členské státy tudíž mohou případ od případu přezkoumat způsob a okolnosti, za kterých byla obviněná osoba vyzkoušena. Použití výrazů „ve vhodných případech“ a „rovněž“ má podle mého názoru prokázat, že členské státy mohou zohlednit jiné faktory než ty, které se týkají povahy, formy nebo obsahu aktu, kterým bylo vyzkoušení provedeno. Unijní normotvůrce tím, že členským státům ukládá, aby věnovaly „zvláštní pozornost“ úsilí, které při sdělování informací vyvinuly vnitrostátní orgány a při přijímání informací vyvinula obviněná osoba, podle mého názoru klade důraz na jednání každého z účastníků trestního řízení.

51. Právě v rámci tohoto posouzení mohou členské státy podle mého názoru zohlednit uprchnutí obviněné osoby. Tento pojem, i když je uveden v bodě 39 odůvodnění směrnice 2016/343, není v rámci této směrnice vymezen. Z obecného významu však vyplývá, že „uprchnutí“ vyjadřuje především jednání a zejména to jednání, kterým se osoba vyhýbá, chrání se nebo se snaží vyhnout tomu, co je bolestivé, těžké nebo nebezpečné²⁰.

52. Domnívám se, že v případě uprchlých osob je tedy třeba rozlišovat mezi dvěma situacemi.

¹⁷ – Viz zejména rozsudky ESLP ze dne 1. března 2006, Sejdovic v. Itálie (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, body 87 a 89); ze dne 24. dubna 2012, Haralampiev v. Bulharsko (CE:ECHR:2012:0424JUD002964803, bod 33), a ze dne 22. května 2012, Idalov v. Rusko (CE:ECHR:2012:0522JUD000582603, bod 173).

¹⁸ – Pro ilustraci viz rozsudky ESLP ze dne 12. února 1985, Colozza v. Itálie (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, bod 32), a ze dne 12. června 2018, M. T. B. v. Turecko (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, body 49 až 53).

¹⁹ – Pro ilustraci viz rozsudek ESLP ze dne 28. srpna 2018, Vjačeslav Korčagin v. Rusko (CE:ECHR:2018:0828JUD001230716, bod 65).

²⁰ – Viz slovník Académie française a slovník Larousse.

53. Prvním případem je situace, kdy navzdory veškeré péči a úsilí vnitrostátních orgánů vyzoomět obviněnou osobu o datu a místě jejího řízení před soudem a o důsledcích jejího nedostavení se k soudu nebyla tato osoba vyzooměna, neboť záměrně a úmyslně nesplnila své povinnosti proto, aby byla vyzooměna o konání řízení před soudem vedeného proti ní, a to s cílem vyhnout se spravedlnosti. V takovém případě, kdy vnitrostátní orgány učinily veškeré kroky k vyzoomění obviněné osoby a obviněná osoba svým jednáním brání tomuto vyzoomění, se domnívám, že členské státy by měly mít možnost vykonat odsuzující rozhodnutí v souladu se zněním čl. 8 odst. 3 směrnice 2016/343 a odmítnout uspořádání nového řízení před soudem.

54. Druhým případem je situace, kdy obviněná osoba nebyla vyzooměna o datu a místě soudního řízení vedeného proti ní z důvodů, které jsou naproti tomu značně odlišné, nezávislé na její vůli nebo související s existencí legitimních důvodů, jako je její vyloučení nebo její zranitelnost. V takovém případě, kdy porušení povinnosti vyzoomění nevyplývá ze záměrného a úmyslného porušení povinností obviněnou osobou, musí členské státy zajistit, aby tato osoba mohla využít práva na nové řízení před soudem v souladu se zásadami stanovenými v čl. 8 odst. 4 druhé větě a v článku 9 směrnice 2016/343.

55. Rozlišení, které navrhuji provést ve vztahu k uprchlým osobám, vyžaduje, aby vnitrostátní soud v plném rozsahu přezkoumal všechny okolnosti věci.

56. Musí tedy ověřit, zda vnitrostátní orgány vynaložily dostatečné úsilí ve své snaze vyzoomět obviněnou osobu, zajistit její přítomnost před soudem, který má vydat rozsudek, a zjistit místo jejího pobytu, přičemž v této souvislosti musí zohlednit povahu a dosah povinností, které jsou této osobě uloženy, aby byla vyzooměna o konání jejího soudního řízení. Vnitrostátní soud musí být případně schopen na základě konkrétních a objektivních skutečností konkrétní věci jednoznačně prokázat, že uvedená osoba byla vyzooměna o povaze i důvodech obvinění, které bylo vůči ní vzneseno, a že záměrně a úmyslně nesplnila své povinnosti k tomu, aby mohla být vyzooměna o konání řízení před soudem vedeného proti ní, například tím, že uvedla nesprávnou adresu nebo že, i přes pokyny v tomto smyslu, neoznámila změnu své adresy.

57. Výklad znění čl. 8 odst. 2 směrnice 2016/343, který navrhuji, nemůže podle mého názoru ohrozit cíle sledované unijním normotvůrcem²¹.

2. Teleologická analýza směrnice 2016/343

58. Připomínám, že účelem směrnice 2016/343 je stanovit společná minimální pravidla týkající se práva být přítomen při trestním řízení před soudem, s cílem posílit vzájemné uznávání a důvěru členských států v jejich příslušné systémy trestního soudnictví²². V souladu s judikaturou Soudního dvora rovněž připomínám, že tato směrnice nepředstavuje úplný a taxativní nástroj, jehož cílem by bylo stanovit *všechny podmínky pro přijetí soudního rozhodnutí*²³. I když tedy unijní normotvůrce ukládá členským státům, aby stanovily nové řízení před soudem za účelem zajištění dodržování práva na obhajobu osob odsouzených v nepřítomnosti, nemůže z toho k dosažení cílů sledovaných uvedenou směrnicí nutně vyplývat právo těchto osob na nové řízení před soudem ve všech případech.

²¹ – Viz rozsudek ze dne 13. února 2020, Specializirana prokuratura (Jednání v nepřítomnosti obviněné osoby) (C-688/18, EU:C:2020:94, bod 29 a citovaná judikatura.

²² – Viz článek 1, jakož i body 2 až 4, 9 a 10 odůvodnění směrnice 2016/343.

²³ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. září 2018, Milev (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, body 45 až 47).

59. Jak rozhodl Soudní dvůr v usnesení ze dne 14. ledna 2021, UC a TD (Formální vady obžaloby)²⁴, vnitrostátnímu soudu tak přísluší „zajistit spravedlivou rovnováhu mezi dodržováním práva na obhajobu na jedné straně a nezbytností zajistit efektivitu trestních stíhání, jakož i nezbytností zajistit, aby řízení proběhlo v přiměřené lhůtě na straně druhé“²⁵. Takové přísné pojetí práva na spravedlivý proces, které systematicky vyžaduje možnost zahájit nové řízení před soudem, i když příslušné vnitrostátní orgány *de facto* nemohly obviněnou osobu vyrozumět o konání jejího řízení před soudem z důvodu jejího uprchnutí, protože záměrně a úmyslně nesplnila své povinnosti proto, aby byla takto vyrozuměna, by přitom mohlo vést ke zneužití práva a řízení některými obviněnými osobami, které doufají, že se budou moci dovolávat překročení přiměřené lhůty nebo promlčení trestního stíhání, v důsledku čehož by docházelo k průtahům při výkonu spravedlnosti, odrazování poškozených, kterým by v některých případech vznikla morální a finanční újma spojená s několika jednáními, nebo by jim dokonce byla odepřena spravedlnost.

60. Pravidla stanovená v čl. 8 odst. 2 až 4 a v článku 9 směrnice 2016/343 proto musí umožnit zajistit spravedlivou rovnováhu mezi efektivitou trestních stíhání a řádným výkonem spravedlnosti na jedné straně tím, že členským státům umožní vykonat rozhodnutí vůči osobě, která zjevným porušením svých povinností znemožnila příslušným vnitrostátním orgánům vyrozumět ji o konání řízení vedeného proti ní před soudem, s cílem vyhnout se spravedlnosti, jakož i na druhé straně právem na nové řízení před soudem, jehož cílem musí být zaručit právo na obhajobu osobě, která neměla v úmyslu nedostavit se k soudu a neobhajovat se, ani neměla v úmyslu vyhnout se spravedlnosti.

61. Konečně výklad, který zastávám, je v souladu s judikaturou, kterou stanovil Evropský soud pro lidská práva, pokud jde o dodržování čl. 6 odst. 1 EÚLP.

3. Analýza judikatury Evropského soudu pro lidská práva

62. Soudní dvůr v rozsudku ze dne 13. února 2020, Specializirana prokuratura (Jednání v nepřítomnosti obviněné osoby)²⁶, připomněl důvody, proč je třeba zohlednit judikaturu Evropského soudu pro lidská práva týkající se dodržování práva být přítomen při trestním řízení před soudem při výkladu ustanovení směrnice 2016/343²⁷. Unijní normotvůrce v bodech 11, 13, 33, 45, 47 a 48 odůvodnění této směrnice totiž jasně uvedl svůj záměr posílit a zajistit účinné uplatňování práva na spravedlivý proces v trestním řízení tím, že do unijního práva začlenil judikaturu rozvinutou Evropským soudem pro lidská práva týkající se dodržování čl. 6 odst. 1 EÚLP.

63. Pokud jde o tento článek, Evropský soud pro lidská práva má za to, že uprchnutí osoby je dostatečně závažné, pokud tato osoba ví, že je proti ní vedeno trestní řízení, zná povahu a důvody obvinění a nemá v úmyslu účastnit se soudního řízení nebo se hodlá vyhnout trestnímu stíhání²⁸.

64. V této souvislosti argumentuje Evropský soud pro lidská práva ve dvou krocích.

²⁴ – C-769/19, nezveřejněné, EU:C:2021:28.

²⁵ – Bod 45 a judikatura citovaná v tomto usnesení.

²⁶ – C-688/18, EU:C:2020:94.

²⁷ – Viz body 34 a 35 tohoto rozsudku.

²⁸ – Viz rozsudek ESLP ze dne 1. března 2006, Sejdovic v. Itálie (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, body 98 až 101).

65. V prvním kroku Evropský soud pro lidská práva určí, zda bylo na základě objektivních a relevantních skutečností prokázáno, že se obviněná osoba vzdala svého práva na dostavení se k soudu a obhajobu nebo že měla v úmyslu vyhnout se spravedlnosti. V tomto ohledu tento soud vyžaduje, aby vnitrostátní soudy vyvinuly požadované úsilí, pokud jde o osobní vyrozumění obviněné osoby o obžalobě, která je vůči ní vznesena, a její řádné předvolání²⁹. V případě neobdržení úředního sdělení mohou určité dostatečné skutečnosti a zjištění podle uvedeného soudu umožnit jednoznačné prokázání, že obviněná osoba je vyrozuměna o tom, že proti ní bylo zahájeno trestní řízení, že zná povahu a důvody obvinění a že nemá v úmyslu být přítomna v řízení před soudem nebo se hodlá vyhnout trestnímu stíhání³⁰. V této souvislosti posuzuje, zda příslušné vnitrostátní orgány vyvinuly dostatečné úsilí ve své snaze o zjištění místa pobytu obviněné osoby a její vyrozumění o trestním řízení³¹, zejména na základě přiměřeného pátrání³². V rozsudku ze dne 11. října 2012, Abdelali v. Francie³³, tentýž soud tak připomněl, že pouhá nepřítomnost stěžovatele v místě jeho obvyklého bydliště nebo v místě bydliště jeho rodičů nepostačuje ke zjištění, že stěžovatel věděl o trestním stíhání, jakož i o soudním řízení vedeném proti němu, a že se jedná o „uprchlou“ osobu.

66. Nejsou-li tato zjištění dostatečná, Evropský soud pro lidská práva v druhém kroku posuzuje, do jaké míry mohla obviněná osoba s jistotou využít možnosti dostavit se k novému řízení před soudem³⁴. Podle jeho názoru je povinnost zaručit obžalovanému právo být přítomen v jednacím místnosti – buď během prvního řízení proti němu, nebo během nového řízení před soudem – jedním ze základních prvků článku 6 EÚLP. Pokud tomu tak není, je trestní řízení považováno za „zjevně odporující ustanovením článku 6 [EÚLP]“ nebo za zakládající „zjevné odepření spravedlnosti“³⁵.

67. Evropský soud pro lidská práva tak vyžaduje, aby obviněné osobě byla dána možnost získat nové posouzení opodstatněnosti obžaloby vznesené proti ní, ze skutkového i právního hlediska, soudem „v plné jurisdikci“, zasedajícím v její přítomnosti³⁶ za poskytnutí všech záruk spravedlivého procesu, které nabízí článek 6 EÚLP. Ponechává však smluvním státům „velkou volnost při volbě prostředků, které umožní jejich soudním systémům splnit požadavky [tohoto

²⁹ – Viz poznámka pod čarou 18 tohoto stanoviska. Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva nelze takové vzdání se práva vyvodit ani z povšechné a neoficiální povědomosti [viz zejména ESLP 23. května 2006, Kunov v. Bulharsko (CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, bod 47)], ani z pouhé domněnky, ani z pouhého postavení uprchlé osoby [viz ESLP 12. února 1985, Colozza v. Itálie (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, bod 28)].

³⁰ – Viz rozsudky ESLP ze dne 1. března 2006, Sejdovic v. Itálie (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, body 98 až 101); ze dne 23. května 2006, Kunov v. Bulharsko (CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, bod 48); ze dne 26. ledna 2017, Lena Atanasova v. Bulharsko (CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, bod 52), jakož i ze dne 2. února 2017, Ait Abbou v. Francie (CE:ECHR:2017:0202JUD004492113, body 62 až 65).

³¹ – V rozsudku ze dne 12. února 1985, Colozza v. Itálie (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, bod 28), Evropský soud pro lidská práva uvádí, že zjištěná situace „je těžko slučitelná s řádnou péčí, kterou musí smluvní státy vynakládat k zajištění skutečného požívání práv zaručených článkem 6 [EÚLP]“. V rozsudku ze dne 12. června 2018, M. T. B. v. Turecko (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, body 51 až 54), tento soud rozhodl, že soudce ve věci samé nevytvořil veškeré požadované úsilí ve své snaze zjistit místo pobytu stěžovatele, když se omezil na oznámení rozhodnutí v souladu s ustanoveními vnitrostátního práva. Podle uvedeného soudu toto oznámení samo o sobě nepostačuje k tomu, aby se stát zprostil povinností, které pro něj vyplývají z článku 6 EÚLP.

³² – Viz rozsudek ESLP ze dne 12. února 1985, Colozza v. Itálie (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, bod 28).

³³ – CE:ECHR:2012:1011JUD004335307, bod 54.

³⁴ – Viz rozsudky ESLP ze dne 12. února 1985, Colozza v. Itálie (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, bod 29), a ze dne 1. března 2006, Sejdovic v. Itálie (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 101 *in fine*).

³⁵ – Viz rozsudky ESLP ze dne 1. března 2006, Sejdovic v. Itálie (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 84), a ze dne 12. června 2018, M. T. B. v. Turecko (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, bod 61).

³⁶ – Viz rozsudek ESLP ze dne 12. února 1985, Colozza v. Itálie (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, body 31 a 32).

článku]“, avšak za podmínky, že „se prostředky nabízené vnitrostátním právem ukážou jako účinné, pokud se obviněná osoba nevzdala svého práva na dostavení se k soudu a obhajobu, ani neměla v úmyslu vyhnout se spravedlnosti“³⁷.

68. Takto stanovené zásady uplatnil Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ze dne 26. ledna 2017, *Lena Atanasova v. Bulharsko*³⁸. Ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, byla tomuto soudu předložena otázka, zda Varchoven kasacionen sad (Nejvyšší kasační soud) porušil čl. 6 odst. 1 EÚLP tím, že na základě čl. 423 odst. 1 NPK – uvedeného v projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce – zamítl návrh podaný stěžovatelkou, která uprchla, na obnovu trestního řízení z důvodu, že se pokusila vyhnout spravedlnosti, a tudíž si svým protiprávním jednáním sama zabránila možnosti být přítomna svému řízení před soudem³⁹.

69. Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že toto zamítnutí nepředstavuje takové porušení, jelikož se obviněná osoba vědomě a platně implicitně vzdala svého práva dostavit se osobně k řízení před soudem zaručeného v čl. 6 odst. 1 EÚLP. Tento soud již dříve konstatoval, že stěžovatelka byla řádně informována o existenci trestního řízení vedeného proti ní a o obviněních vznesených proti ní, potvrdila skutkové okolnosti a prohlásila, že je připravena podat podrobné vysvětlení a jednat o podmínkách svého odsouzení. Uvedený soud rovněž konstatoval, že předvolání k soudu jí nemohlo být doručeno z důvodu změny adresy jejího bydliště, kterou neoznámila příslušným orgánům. Tentýž soud rozhodl, že vnitrostátní orgány mimoto vynaložily přiměřené úsilí nezbytné k zajištění přítomnosti obviněné osoby při řízení před soudem. V této věci se orgány nejprve pokusily zaslat této osobě předvolání na adresu, kterou uvedla, poté se jí pokusily vyhledat na jejích známých adresách nebo ve věznicích a nakonec rovněž ověřily, že neopustila vnitrostátní území⁴⁰.

70. Naproti tomu k takovému závěru nedospěl Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ze dne 23. května 2006, *Kunov v. Bulharsko*⁴¹. V tomto rozsudku totiž tento soud dospěl k závěru o porušení čl. 6 odst. 1 EÚLP, jelikož stěžovateli, který byl odsouzen v nepřítomnosti, bylo odepráno právo na obnovu trestního řízení, aniž orgány prokázaly, že se jednoznačně vzdal svého práva dostavit se k soudu. V uvedeném rozsudku uvedený soud konstatoval, že obviněná osoba byla vyslechnuta k vytýkaným skutkům, ale nebyla osobně vyrozuměna o své obžalobě. Rozhodl, že vzhledem k tomu, že stěžovatel nebyl informován o obviněních vznesených proti němu, žádný údaj v důkazech, které mu byly předloženy, neumožňoval prokázat, že stěžovatel věděl o zahájení trestního stíhání, o podání obžaloby nebo o datu soudního řízení vedeného proti němu. Tento soud měl za to, že na základě podání vysvětlení policistům ke skutkům mohl stěžovatel pouze předpokládat, že bude zahájeno trestní stíhání, ale v žádném případě nemohl mít konkrétní povědomost o obviněních, která měla být vznesena⁴².

³⁷ – Viz rozsudek ESLP ze dne 14. června 2001, *Medenica v. Švýcarsko* (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, bod 55). Viz rovněž rozsudky ESLP ze dne 12. února 1985, *Colozza v. Itálie* (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, bod 30), a ze dne 1. března 2006, *Sejdovic v. Itálie* (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 82).

³⁸ – CE:ECHR:2017:0126JUD005200907.

³⁹ – Viz body 27 a 28 tohoto rozsudku.

⁴⁰ – Viz body 52 a 53 uvedeného rozsudku.

⁴¹ – CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, body 32, 49, 53 a 54. Viz rovněž přelomový rozsudek ze dne 1. března 2006, *Sejdovic v. Itálie* (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 100), ve kterém Evropský soud pro lidská práva rozhodl, že takové okolnosti nebyly prokázány vzhledem k neexistenci jiného objektivního důkazu než důkazu, který vychází z nepřítomnosti obžalované osoby v místě jejího obvyklého bydliště, přičemž vnitrostátní orgány vycházely z předpokladu, že stěžovatel byl zapojen do trestného činu, z něhož byl obžalován, nebo byl za tento trestný čin odpovědný. Stejný přístup použil tento soud i ve svém rozsudku ze dne 28. září 2006, *Hu v. Itálie* (CE:ECHR:2006:0928JUD000594104, body 53 až 56).

⁴² – V rozsudku ze dne 1. března 2006, *Sejdovic v. Itálie* (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 85), Evropský soud pro lidská práva však rozhodl, že obnova lhůty pro odvolání proti odsouzení v nepřítomnosti s možností, aby se obviněná osoba dostavila na jednání druhého stupně a požádala o předložení nových důkazů, je třeba zvážit v rámci možnosti nového rozhodnutí o opodstatněnosti obžaloby ze skutkového i právního hlediska, což umožní dospět k závěru, že řízení jako celek bylo spravedlivé.

71. Konstatuji, že Evropský soud pro lidská práva tudíž rovněž usiluje o zajištění rovnováhy mezi dodržováním práva na obhajobu osoby, která se nedostavila k soudnímu řízení, a nezbytností zaručit efektivitu trestních stíhání v situacích, kdy tato osoba jednoznačně vyjádřila svou vůli se trestnímu stíhání vyhnout.

72. S ohledem na všechny tyto úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl tak, že se čl. 8 odst. 2 a 3 směrnice 2016/343 vztahuje na situaci, v níž vnitrostátní soud s ohledem na všechny konkrétní okolnosti charakterizující dotčenou situaci konstatuje, že navzdory úsilí a snaze, které vyvinuly příslušné vnitrostátní orgány s cílem vyrozumět obviněnou osobu o konání řízení vedeného proti ní před soudem a o důsledcích nedostavení se k soudu, nesplnila obviněná osoba záměrně a úmyslně své povinnosti k tomu, aby byla takto vyrozuměna, s cílem vyhnout se spravedlnosti.

73. V rámci tohoto přezkumu přísluší vnitrostátnímu soudu, aby určil povahu a dosah povinností, které má obviněná osoba k tomu, aby byla vyrozuměna, a případně, aby na základě přesných a objektivních skutečností jednoznačně prokázal, že tato osoba znala povahu a důvody obvinění, které bylo proti ní vzneseno, a že záměrně a úmyslně uprchla.

74. Článek 8 odst. 4 druhá věta a článek 9 směrnice 2016/343 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle níž se nevyhoví návrhu na obnovu řízení před soudem, pokud obviněná osoba uprchla poté, co byla vyrozuměna o obžalobě, která byla proti ní vznesena během předběžné vyšetřovací fáze, ale předtím, než byla vyrozuměna o konečné obžalobě, za podmínky, že vnitrostátní soud učiní výše uvedená zjištění.

75. Vzhledem k odpovědi, kterou navrhuji podat na první a druhou předběžnou otázku, které byly posouzeny společně, nepovažuji za nezbytné odpovídat na třetí předběžnou otázku.

V. Závěry

76. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Specializiran nakazatelen sad (zvláštní trestní soud, Bulharsko) odpověděl následovně:

- „1) Článek 8 odst. 2 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem, je třeba vykládat tak, že se vztahuje na situaci, v níž vnitrostátní soud s ohledem na všechny konkrétní okolnosti charakterizující dotčenou situaci konstatuje, že navzdory řádnému úsilí a snaze, které vyvinuly příslušné vnitrostátní orgány s cílem vyrozumět obviněnou osobu o konání řízení vedeného proti ní před soudem a o důsledcích nedostavení se k soudu, nesplnila obviněná osoba záměrně a úmyslně své povinnosti k tomu, aby byla takto vyrozuměna, s cílem vyhnout se spravedlnosti.
- 2) V rámci tohoto přezkumu přísluší vnitrostátnímu soudu, aby určil povahu a dosah povinností, které má obviněná osoba k tomu, aby byla vyrozuměna, a případně, aby na základě přesných a objektivních skutečností jednoznačně prokázal, že tato osoba znala povahu a důvody obvinění, které bylo proti ní vzneseno, a že záměrně a úmyslně uprchla.

- 3) Článek 8 odst. 4 druhá věta a článek 9 směrnice 2016/343 musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle níž se nevyhoví návrhu na obnovu řízení před soudem, pokud obviněná osoba uprchla poté, co byla vyrozuměna o obžalobě, která byla proti ní vznesena během předběžné vyšetřovací fáze, ale předtím, než byla vyrozuměna o konečné obžalobě, za podmínky, že vnitrostátní soud učiní výše uvedená zjištění“.